

ВСГО «Асоціація
ветеранів спорту України»
www.avsu.org.ua

№ 1 (21) січень, 2015

СПОРТ ВETERANІВ УКРАЇНИ

ОФІЦІЙНО

РІШЕННЯ ВИКОНКОМУ

1 За плідну діяльність у сфері фізичної культури і спорту, вагомий внесок у розвиток ветеранського спортивного руху, спорту ветеранів, активну участь у розбудові Асоціації та її громадсько-спортивному житті нагородити:

Вищою заохочувальною відзнакою

«ЗА ДОСЯГНЕННЯ

**У РОЗВИТКУ ВETERANСЬКОГО СПОРТУ
В УКРАЇНІ»**

Миколу КУРАФЄЄВА (голову Білоцерківського клубу ветеранів та любителів велоспорту),

Олександра ШИМКА (президента Всеукраїнської федерації ходьби).

2 За активну діяльність у розвитку ветеранського руху і спорту ветеранів, пропаганду здорового способу життя та високі спортивні досягнення у 2014 році нагородити:

ПОЧЕСНОЮ ГРАМОТОЮ АСОЦІАЦІЇ

ГО «Спортивний клуб «Легіон XXI»,

ВГО «Спілка любителів лижних перегонів України»,

ВГО «Всеукраїнський союз ветеранського спорту»,

ГО «Баскетбольний клуб «Ледіс-Легіон»,

Львівську обласну асоціацію ветеранів спорту,

ГО «Всеукраїнська федерація ходьби Олександра Шимка»,

Донецьку обласну асоціацію ветеранів спорту,

ГО «Федерація спортивного орієнтування України»,

ГО Асоціація ветеранів спорту Дніпропетровської області,

Всеукраїнську асоціацію плавальних клубів «Мастерс»,

а також Тетяну УСТЮЖАНІНУ, Олександра ПОЛІЩУКА, Вадима КАГАНОВА, Сергія ФЕСЕНКА, Наталю ДИХТЯР, Олександра ПОЛОЗЮКОВА, Івана ПУШКІНА, Люсю АЛЕКСЕЄВУ та Миколу ПАНАСЕЙКА.

3 За сприяння розвитку ветеранського спортивного руху, впровадження здорового способу життя та спортивні досягнення у 2014 році нагородити:

ГРАМОТОЮ АСОЦІАЦІЇ

Білоцерківський клуб ветеранів та любителів велоспорту,

Асоціацію ветеранів волейболу Черкащини,

Закарпатську обласну асоціацію ветеранів фізичного культури і спорту,

Раду ветеранів фізичної культури і спорту м. Києва,

ВГО «Асоціація ветеранів баскетболу»,

Федерацію гирьового спорту України,

Ладизинську міську федерацію самбо,

Клуб плавания No Stars,

ВГО «Федерація самбо України»,

ГО «Гандбольний клуб «МЕДВЕ»,

а також Віктора ПЕТРОВИЧА, Ірину ЯРОШЕНКО, Михайла ОСТАШЕВСЬКОГО, Григорія ПОТОПЛЯКА, Анатолія КОСТЕНКА, Олексія ВЕДЕНЄЄВА, Оксану ЩУР, Людмилу НАЗАРЕНКО, Анатолія СОРОКУ, Ганну НІКОЛАЄНКО, Маргариту ПУГАЧЕВСЬКУ, Юрія САЛОГУБА, Ксенію ДАНИЛЮК, Віктора ЄФРЕМОВА, Євгена СМАГЛІЯ, Тетяну ОДИНЦОВУ, Геннадія ДИХТЯРА, Михайла ТАТАРЧУКА, Темірлана МІРЗАЛІЄВА, Віталія НЕКРАСОВА, Галину ЗАХАРОВУ, Оксану ВАЦЕБУ та Тетяну КРИВОХИЖУ.

4 За сприяння розвитку ветеранського спортивного руху, пропаганду здорового способу життя нагородити:

ПОДЯКОЮ АСОЦІАЦІЇ

Асоціацію ветеранів волейболу Донецької області,

Донецьку міську раду ветеранів спорту,

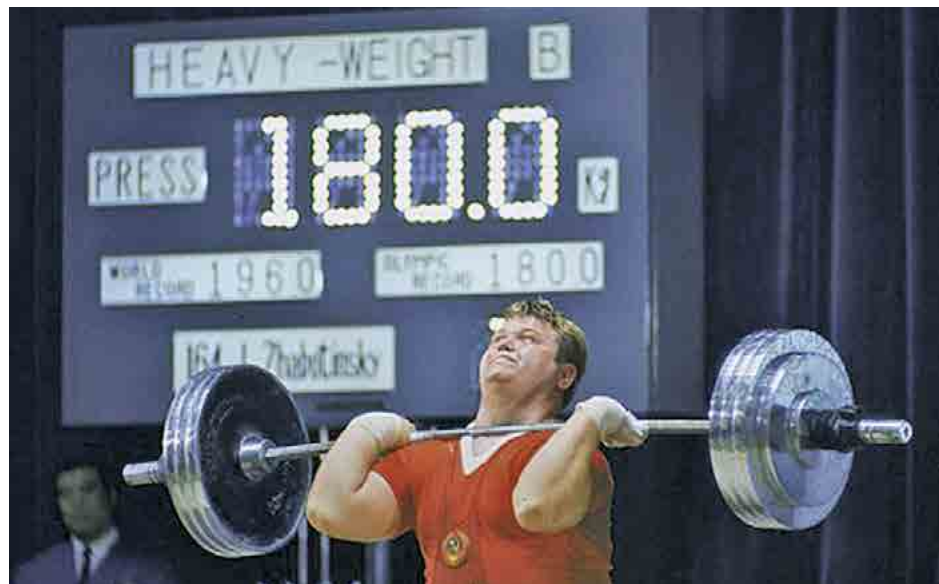
а також Юрія МЕЛЕШКА, Ігоря САМОЙЛЕНКА, Володимира ХОРИЦЬКОГО, Костянтина СЛІНЯВЧУКА, Григорія ІЩЕНКА, Ірину ПЕТРОВСЬКУ, Володимира МАРТИНОВА, Віктора КОНЦУРАКА, Юрія КИЯНИЦЮ, Олену КОЖУШКО, Любов ЧЕРЕПАХУ, Олександра СУДАРИКА, Леоніда МАРМАЗОВА, Олександра ДЯГОВЦЯ, Аллу КОВАЛЕНКО, Олега КОРОТЧЕНКА, Олега КРАМАРА, Максима ЄГОРОВА, Григорія ГРИБАНА, Олександра КУХАРСЬКОГО, Сослана АДІРХАЄВА, Костянтина ЩЕГЛОВА, Бориса СКОБЕЛЄВА, Віталія ЛИСЯКА, Юрія ВЛАСОВА, Едуарда ТЕРЕНТЬЄВА, Владилену КОКІНУ, Михайла КРУЧІНІНА, Андрія ДУДІНА, Миколу БОЖКА, Віталія ПЕТРОВА, Анатолія СТУКІНА.

Президент АВСУ Віктор ТКАЧЕНКО

**Дворазовому
олімпійському чемпіону
Леоніду ЖАБОТИНСЬКОМУ
виповнилося 77!**

Стор. 6-7

ВІТАЄМО!

Указом Президента України № 27 від 22 січня 2015 року, за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, багаторічну сумлінну працю та високий професіоналізм, Орденм княгині Ольги III ступеня була нагороджена Віра КРЕПКІНА, ушавлена олімпійська чемпіонка 1960 року з легкої атлетики.

АКТУАЛЬНО

Попри чисельні труднощі

Віктор ТКАЧЕНКО розповів про плани та завдання АВСУ на 2015 рік

19 грудня 2014 року в приміщенні столичного Міжнародного виставкового центру відбувся Всеукраїнський семінар-нарада, де були розглянуті підсумки діяльності Асоціації ветеранів спорту України за 2014 рік та завдання на рік 2015й, а також обговорювалися актуальні питання щодо розвитку ветеранського спортивного руху і спорту ветеранів.

Деякі нагороди новий міністр спорту Ігор ЖДАНОВ вручив ветеранам особисто

Взяти участь у роботі семінару-наради прибули Міністр молоді та спорту Ігор Жданов, заступник Міністра Олена Підгрушна, головний спеціаліст відділу фізичного виховання різних верств населення Віктор Желудков, головні спеціалісти управління олімпійського руху Вікторія Веселова і Олена Пахольчик. Взагалі ж у роботі семінару-наради взяли участь 115 учасників із Києва та областей України.

Спочатку, користуючись нагодою, головуєчий на заході президент Асоціації ветеранів спорту України Віктор Ткаченко від імені АВСУ привітав Ігоря Жданова із вступом на високу й почесну посаду та побажав йому успіхів у дуже нелегкій праці.

— Не сумніваюся, наша співпраця також буде плідною та приємною, — зазначив Віктор Вікторович.

А далі, власне, розпочався сам семінар-нарада за наступним порядком денним:

- Підведення підсумків діяльності Асоціації ветеранів спорту України у 2014 році та завдання на 2015рік (доповідач — Віктор Ткаченко);
- Досягнення ветеранів спорту України у Кубках, чемпіонатах Європи та світу в 2014 році та про підготовку до участі в III Європейських ігор майстрів у 2015 році у французькій Ніці (Валентина Крепкіна);
- Про участь членів Асоціації ветеранів спорту у Кубках, чемпіонатах України та інших всеукраїнських змаганнях (Володимир Іванов);

- Про проект Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України на 2015рік у частині розділу «Спорт ветеранів» та стан підготовки до проведення у 2015 році VI літніх Всеукраїнських ігор ветеранів спорту пам'яті М.М.Баки (Олександр Коваль);

- Про діяльність громадського друкованого органу АВСУ «Спорт ветеранів України» та прес-центру АВСУ у 2014 році (Олександр Коваль).

- Про діяльність комісії АВСУ з питань соціального захисту ветеранів спорту України у 2014 році (Анатолій Стукін);

- Про прийняття Волинської обласної громадської організації «Ветерани фізичної культури та спорту» та Всеукраїнської громадської організації «Юкраїн Мастерс Атлетікс» до складу колективних членів АВСУ (Віктор Ткаченко);

- Про відзначення кращих організаторів спорту ветеранів 2014 року заохочувальними нагородами АВСУ (Валентина Крепкіна).

Зокрема, у своїй першій доповіді Віктор Ткаченко зазначив: «Попри всім відомі складнощі життя країни та обмежені фінансові можливості, Асоціація ветеранів спорту України, її Виконком та колективні члени протягом року здійснили практичні заходи, спрямовані на розвиток подальшої співпраці з Мінмолодьспортом, НОК України, регіональними та місцевими органами виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту, фізкультурно-спортивними товариствами, федераціями, спортивними клубами ветеранів.

Головними напрямками нашої діяльності протягом року були:

- подальше зміцнення та розбудова Асоціації;
- активна участь Асоціації в процесах щодо структурних змін в Мінмолодьспорті у частині спорту ветеранів, у обговоренні проекту реформування галузі;
- розробка та затвердження Програми щодо розвитку ветеранського руху та спорту ветеранів на 2014-2018 роки;
- координація та об'єднання спільних можливостей усіх зацікавлених суб'єктів сфери

фізичної культури і спорту, спрямованих на поширення ветеранського спортивного руху та спорту ветеранів в Україні;

- проведення Кубків, чемпіонатів України та інших всеукраїнських змагань серед ветеранів спорту;

- сприяння участі збірних команд та провідних ветеранів спорту України в офіційних міжнародних спортивних змаганнях серед майстрів;

- активізація діяльності Асоціації та її колективних членів щодо забезпечення соціального захисту ветеранів фізичної культури і спорту;

- створення нових та залучення існуючих ветеранських спортивних організацій до складу Асоціації;

- надання організаційної та методичної допомоги регіональним та місцевим організаціям ветеранів спорту;

- поширення пропаганди ветеранського спортивного руху та спорту ветеранів у засобах масової інформації, на веб-сайті Асоціації та сторінках друкованого органу АВСУ «Спорт ветеранів України».

Варто відзначити, що стосовно виступу Віктор Ткаченко на наступних доповідачів присутні у залі учасники семінару-наради мали і питання, і доповнення, і пропозиції. Більшість із них справді виявилися раціональними, тож, безумовно, були взяті до уваги і втілені у відповідні рішення. Така активність свідчить, що, попри чисельні труднощі, керівники АВСУ, а також ветеранських асоціацій з видів спорту, комітетів, організацій, спілок та підрозділів не втрачають оптимізму та бажання працювати на подальший розвиток справи на розбудову ветеранського руху і спорту ветеранів. Відповідно, найзаповзятіші з них були нагороджені відповідними Почесними грамотами і Подяками.

Також було прийнято рішення нагородити вищою заохочувальною нагородою «За заслуги» голову Білоцерківського клубу ветеранів і любителів велоспорту Курафеева Миколу Васильовича та президента Всеукраїнської федерації ходьби Шимка Олександра Мусійовича.

Зрештою, в своєму заключному слові Віктор Ткаченко знову акцентував на цьому загальну увагу: «Насамкінець я хочу згадати бодай невелику частину людей, які витрачають свій вільний час, енергію, кошти на розбудову ветеранського руху і спорту ветеранів. Це: Володимир Іванов, Віталій Ігнатенко, Олександр Коваль, Юрій Щербина, Валентина Крепкіна, Олександр Шапаренко, Геннадій Грозицький, Євген Тамчі, Віталій Некрасов, Анатолій Стукін, Геннадій Дихтяр, Віктор Золотюк, Володимир Мілян, Сослан Адирхаєв, Тетяна Білоус, Микола Курафеев, Володимир Карпукін, Віталій Петров, Олександр Шимко, Тетяна Одинцова, Оксана Вацеба, Віктор Флентін, Анатолій Озеров, Сергій Даценко, Світлана Соколова, Анатолій Волошин, Олександр Войналович, Федір Черемісін, Анатолій Зайцев, Олександр Тупота, Віктор Желудков, Олена Буренко, Валентина Шульга та інші.

Давайте їх усіх разом привітаємо!

Прес-центр АВСУ

ВЕСЛУВАННЯ

Відділення веслування на човнах «Дракон» відкрилося у клубі «Мала флотилія» три роки тому. Талановитий тренер Валентин Богуславський зібрав колектив однодумців, багато з яких були знайомими між собою ще з дитинства. І ось за три роки цей молодий колектив пройшов шлях від неосвідченої, до команди, яка нині є однією з найсильніших у веслуванні на човнах «Дракон» не тільки в Україні, але й у світі.

Більшість її членів входять до складу національної збірної і гідно представляли нашу країну на міжнародних змаганнях. Зокрема, з чемпіонату Європи 2014 року, який відбувся у Чехії, жоден із членів «Малої флотилії» не повернувся без нагород. А на чемпіонаті світу серед клубних команд, що проходив навесні 2014 року в італійському місті Равенна, у своїй віковій категорії (спортсмени, старші за 40 років) наш клуб став другим серед найсильніших!

Ще у «Малій флотилії» плідно працюють ветеранське та паралімпійське відділення.

Не можна не відзначити велику заслугу в результатах клубу одного з його засновників та президента — Костянтина Мальованого. Він не тільки доклав чимало зусиль для розвитку веслувального спорту в Києві,

Великі перспективи «Малої флотилії»

але й усіляко сприяє зростанню команди, створюючи найліпші умови для тренувань. Саме завдяки його підтримці, і не в останню чергу — фінансовій, команда змогла взяти участь у змаганнях різного ґатунку. Ад-

міністративною ж роботою клубу «Мала флотилія» натхненно займається його спортивний директор Олександр Коваль.

Але є у нашої команди і проблеми. На жаль, за сучасних умов веслування на човнах «Дракон»,

як і багато інших видів спорту, знаходиться на повному самозабезпеченні. Тож якщо дорослі люди ще якось можуть, повністю або частково, профінансувати свої потреби, то молодим робити це вкрай важко. Ось чому

переважна більшість членів нашого клубу — ветерани.

Звичайно, залучення коштів небадужих людей допомагає витримати фінансове навантаження, але ж особливістю цього виду спорту є чисельні екіпажі. Наприклад, стандартний склад драгонботу налічує 26 осіб: 20 веслувальників, 1 стерновий, 1 барабанщик та 4 запасних спортсмени. За таких умов, одній людині, хай як вона переживає за результат, без підтримки держави дуже важко розвивати ще й молодіжний напрям. Хоча насправді драгонбот в Україні, який не є олімпійським видом спорту, все ж має дуже великі перспективи на міжнародній арені. 2014 року на всіх змаганнях за кордоном представники нашої країни неодмінно вигравали будь-які нагороди. При цьому найкраще, принаймні, поки що, виступають якраз спортсмени-ветерани.

Отже, хотілося би побажати «Малій флотилії» подальших гарних результатів та розширення вікового складу в бік його «помолодження»!

Олександр КОВАЛЬ

ЛИЖНІ ГОНКИ

Через пів-Європи — за медалями

На початку січня, одразу після свята Різдва, у чеському місті Ліберець відбулася 48-ма традиційна відкрита лижна «Єзерська п'ятдесятка» (48 th ČEZ Jizerská 50).

У змаганнях взяли участь 4 072 спортсмени різних вікових категорій із багатьох країн світу, в тому числі й представники ветеранського спорту України. Зокрема, Львівську область на цих представницьких змаганнях гідно представила Оксана Заліско (1955 р.н.), котра пододала дистанцію 50 км із результатом 03:13.25 та посіла п'яте місце у своїй віковій категорії.

А дещо пізніше представниця Львівщини вирушила до австрійського міста Лінц, де відбувся 41-й міжнародний Долломітвський марафон із лижних перегонів, котрий традиційно проводиться з 1970 року й участь в якому беруть спортсмени різних вікових категорій.

Отже, збірну Україну на цих популярних змаганнях представляла якраз львів'янка Оксана Заліско. У своїй віковій групі 55+ вона пододала дистанцію 42 км з результатом 03:39.58 й посіла 7-е місце загальне місце. Такий високий результат дозволив їй стати призеркою цих престижних лижних перегонів, оскільки організатори змагань нагороджували медалями не тільки переможців,

а й тих спортсменів, хто в підсумку посів місце по 10-те включно.

Вітаємо представницю Львівщини Оксану Заліско та бажаємо їй нових спортивних перемог!

Ольга КОЗІЙ,
Львівський обласний центр «Спорт для всіх»

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

Лариса ЛАБАРТКАВА — краща ультрамарафонка світу 2014 року!

За останніми даними Всесвітньої статистики ультрамарафону (DUV), зокрема, були визначені й кращі результати світу в ультрамарафонському 48-годинному бігові за підсумками 2014 року.

Приємно зазначити, що серед світової жіночої еліти в надскладному виді марафону — 48-годинному бігові — є й представниця Львівщини Лариса Лабарткава. Львівська ветеранка спорту, багаторазова учасниця чемпіонатів та Кубків України, учасниця та призер багатьох міжнародних престижних змагань із легкої атлетики, Лариса Лабарткава посіла в загальному світовому рейтингу 30-те місце, а у своїй віковій категорії — жінки віком до 65 років, їй не було рівних у 2014 році. Відтак — заслужене перше рейтингове місце в світі!

Вітаємо Ларису Лабарткаву з неабияким світовим успіхом та бажаємо їй подальших успіхів і спортивного довголіття!

ГАНДБОЛ

Створений
для гандболу

...У його активі було 59 матчів у складі національної збірної України, але в 2003-му він вирішив змінити громадянство на німецьке. Вітчизняні діячі від гандболу засудили цей вчинок, проте час довів його правильність. Не тільки тому, що Великий у 2007-му став чемпіоном світу у складі збірної Німеччини. Батьківщина справжня навряд чи відноситься до своїх дітей так, як ставилися до Олега німці протягом семи років його боротьби з раком шкіри. Не виключено, що саме та віра і загальна підтримка допомогли Великому вести сутичку за життя так довго...

Фахівці сходяться на думці, що цей хлопчик був створений для гандболу з раннього дитинства. Бог нагородив його і фізичними даними, і талантом.

— Коли я прийшла до загальноосвітньої школи рідних Броварів набирати хлопчиків у гандбольну секцію, вчителька фізкультури відразу порадила: «Зверни увагу на рудого», — згадує Людмила Шкотарева, перший тренер Олега Великого. — І дійсно, цей чотирьохкласник виділявся не лише яскравим кольором волосся, а й своєю стрімкістю, фізичною силою, кмітливістю. Взяла його без роздумів, а незабаром ми повезли хлопця на турнір у Рокитне, де всі фахівці були просто вражені талантом новачка. І дивувалися, що тренувався він до цього лише лічені дні. Та й справді — Олег не тільки закидав багато м'ячів, але й обіграв усіх суперників один в один.

Ми відразу зрозуміли, що це феномен. Мій чоловік Станіслав Федорович, майстер спорту з гандболу, який виступав у складі київського ЦСКА, прямо сказав: «Тренувати цю групу варто тільки заради одного Великого!»

Та й батьки підтримували захоплення сина. Пригадую, тато Олега регулярно приходив на тренування, постійно цікавилася його спортивними успіхами мама. По суті, ми вже тоді не сумнівалися, що Великий виросте в класного гандболіста.

Сказано — зробив.
Професіонал!

Втім, від дитячої школи до броварського «Світлотехніка» Великий пройшов довгий довгий шлях. Наступною сходинкою став Київський спортінтернат, де Олег увійшов до групи Володимира Косика. Проте й там швидко став найкращим. При цьому, безперечно, Олег розумів, що є лідером кожної команди, в якій виступає, ще з юнацьких років. Але ніколи не хвалився особливим статусом поза майданчиком.

— У мене ніколи не було проблем за час роботи з Великим,

— говорить Леонід Захаров, який тренував Олега в 90-і роки у складі збірних різного віку. — Це за умови, що у нього, на відміну від більшості, не було необхідності побиватися на тренуваннях. Те, що інші повторювали з десятої спроби, він робив з першого або другого разу. Олег володів фантастичними фізичними, технічними, швидкісними даними, мав прекрасне почуття на кидок. І ніколи не

ви. І вніс неоціненну роль у вихід нашої збірної до фінальної частини турніру. Причому, ціною важкої травми, яка згодом завадила Великому зіграти у фінальній частині Мундіалю.

— Пригадую, грали ми останній відбірковий матч проти чехів, — говорить Леонід Захаров. — Для виходу у фінальну частину нам потрібна була перемога з різницею в чотири м'ячі. Не все клеїлося. А Великий з трав-

25 січня в Києві відбувся матч пам'яті Олега Великого. Вже п'ять років, як перестало битися серце цього, безумовно, видатного спортсмена, який у літопис світового гандболу вніс свою окрему, не зрівняну ні з ким іншим, сторінку...

Пам'яті
Олега ВЕЛИКОГО

сперечався. Сказано — зробив. Професіонал — таким він був навіть у ті, юні роки. Саме тому, напевно, він абсолютно безболісно перейшов з юніорського гандболу у дорослий. На таке здатні тільки унікальні гравці.

Разом із тим, Леонід Захаров не приховує, що до складу молодіжної збірної включив Великого з побоюванням.

— Фахівці радили мені взяти Олега, — зізнається Леонід Олександрович. — Але хлопцеві було всього 17 років. У такому віці найпростіше «зламати» дитину у боротьбі з 20-річними. Як фізично, так і морально. Але в 96-му я все ж зважився поставити Великого на дві останні гри відбору до молодіжного чемпіонату світу проти Латвії. І був вражений: дебютант одразу став лідером команди. А з 52-х голів, закинутих Україною на тому чемпіонаті, 17 забив саме Великий.

Хто б ще грав
з такою травмою?

Відбір до молодіжного чемпіонату світу-97 Олег провів уже як повноцінний гравець осно-

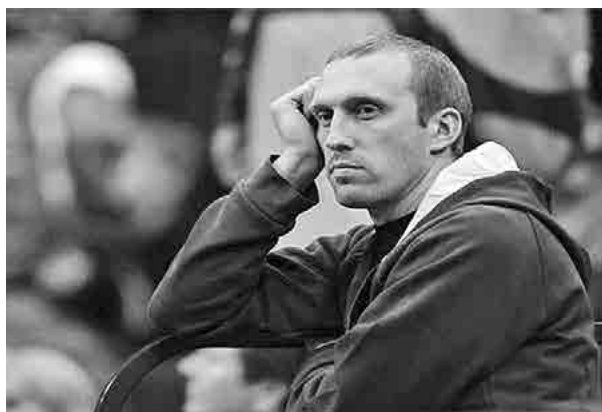
вою сидів на лавці. Хвилин за десять до закінчення матчу він сам підійшов до мене і попросився вийти на майданчик. І це з важкою травмою! Я ризикнув і випустив Олега. Він так завів команду, що ми таки виграли матч із потрібною перевагою! А Великому потім наклали гіпс і на фінальну частину чемпіонату він не поїхав. Хоча, впевнений, будь він у нас в складі, ми змогли би виграти не срібні, а золоті медалі. Разом із тим, я не впевнений, що знайшовся б ще один гравець, хто ризикнув зіграти з такою важкою травмою...

У 1999 році Великий перейшов до найсильнішого українського клубу — запорізький ЗТР. У ті роки ця команда по праву вважалася базовою для національної збірної країни. Про те, що у внутрішньому чемпіонаті запорожцям не було рівних, згадувати, напевно, не варто. Головне — ЗТР у ті роки став конкурентоспроможним в Європі та двічі поспіль доходив до чвертьфіналу Ліги чемпіонів. При цьому Великий став кращим бомбардиром Євроліги сезону-1999/2000.

Варто додати, що ЗТР-ські хлопці, набравшись міжнародного досвіду в Лізі чемпіонів, вивели на найвищу вершину в її історії чоловічу збірну України: на чемпіонаті світу-2001 українці посіли сьоме місце.

У Німеччині
він став своїм

Було очевидно, що за майстерністю більшість гравців ЗТР переросли рівень українського

престижно виграти медалі чемпіонату світу чи Європи, не кажучи вже про Олімпіаду.

Страшний діагноз

Втім, зіграти на Іграх Великому так і не судилося. На момент старту Олімпіади-2004 ще не минули необхідні два роки з часу останнього виступу Олега у формі збірної України. Що ж стосується 2008-го... Власне, не тільки 2008-го. У 2003-му в житті Великого сталася фатальна подія: лікарі встановили йому страшний діагноз — рак шкіри. Олегу зробили операцію, він пройшов курс хіміотерапії, але хвороба відмовлялася залишати організм.

Разом із тим, Олег продовжував боротися. При цьому всі витрати щодо його лікування клуби брали на себе. Великого в Німеччині цінували з особливим трепетом. І було за що. Приміром, після невдалого виступу німецької збірної на чемпіонаті світу-2005 в Тунісі головний тренер команди Марко Бранд прямо сказав: «Єдиним бійцем у нашій команді був Великий». Тож не дивно, що тренер включив Олега до складу збірної на домашній чемпіонат світу в 2007 році. Хоча ні стан здоров'я, ні травма руки тоді не дозволяли Великому допомогти команді на майданчику. Але моральна підтримка лідера зіграла свою роль. І це потім, після перемоги німців, визнали всі.

У 2008-му Великого запросили в один із найсильніших клубів Німеччини — «Гамбург». І це за умови, що його стан погіршився. Олег переніс повторну операцію і курс хіміотерапії. За «Гамбург» він зіграв усього чотири рази. Восстання — у березні 2009-го проти чинного чемпіона німецької Бундеслиги — «Кіля». 13000 шанувальників «Гамбурга» влаштували Великому справжню овацію, піднявши на знак підтримки таблички з написом «Oleg».

...Не минуло й року, як славетний гандболіст пішов із життя...

Вшанували
на славу

...Це був уже п'ятий матч пам'яті між київськими командами СК «Легіон XXI» та СКІФ. Чотири попередні зустрічі виграв СКІФ. Та цього разу традиція змінилася — «легіонери» змогли вирвати перемогу на останніх секундах матчу — 21:20 (9:9).

Кращими гравцями були визнані: у СК «Легіон XXI» — В.Русанов, С.Штефан, О. Яременко та В.Масло, у СКІФ — С.Бахтін, М.Парханюк та А.Баланюк.

Спеціальними призами від фірми Hummel в Україні (директор — Віталій Перчеклій) були відзначені Ю.Кияниця (СКІФ) та І.Твердохліб (СК «Легіон XXI»).

Іван ВЕРБИЦЬКИЙ

ВЕЛОСПОРТ

Пам'яті Юрія ГАММЕРШТЕДТА

10 січня 2015 року на 96-му році життя перестало битися серце людини-легенди Юрія Олександровича Гаммерштедта. Учасник Великої вітчизняної війни, старшина-танкіст. Пройшов шлях від Києва до Берліна. Був нагороджений бойовими орденами та медалями. Заслужений працівник фізичної культури та спорту, Заслужений тренер України, багаторазовий чемпіон України та СРСР по велоспорту.

За 55 років тренерсько-викладацької праці підготував 31 майстра спорту, 27 чемпіонів та призерів СРСР. Надавав практичну допомогу у підготовці олімпійського чемпіона Анатолія Чуканова, призерів Олімпійських ігор — братів Колумбетів.

За час роботи завідувачем кафедри велоспорту Київського державного інституту фізичної культури створив наукову базу підготовки велосипедистів високого класу, передавав свій багатий досвід молодим спеціалістам...

3 велосипеда — на танк...

Юрій Гаммерштедт народився в 1919-му в Києві, разом із батьками жив у самісінському центрі — на Хрещатику. З дитинства захоплювався легкою атлетикою та плаванням, зрештою, у 1934 році, закінчив спортшколу з... ковзанярського спорту, що була підпорядкована Київському обласному профспілковому комітету. Та все ж найбільшим захопленням для нього став велосипед. Саме на ньому він відчував себе наче риба у воді. Й 1938-го року виграв чемпіонат України на треку.

Цей факт відіграв головну роль у виборі місця подальшого навчання. Гаммерштедт вступив до школи тренерів Державного інституту фізичної культури у Харкові, яку й закінчив у 1940 році. Тоді ж Юрій став абсолютним чемпіоном України у спринтерській гонці на треку, і до початку Великої Вітчизняної війни шість разів завойовував цей титул.

У вересні 1940-го був призваний на строкову службу. Проходив її в учбовому піхотному полку в Харкові. Там, окрім занять у польових умовах, спортсмени тричі на тиждень тренувалися в окружному спортклубі. У травні 1941 року їхня армійська велокоманда перемогла на міських змаганнях, здобувши право взяти участь у чемпіонаті Збройних сил СРСР. Однак не судилося...

Війна застала молодого солдата у військовому таборі під Києвом, а вже через три дні їхній взвод відправили до Харкова для навчання у військовому училищі. На довгих чотири роки, на цілих 1418 днів і ночей, Юрію Олександровичу довелося забути про спорт. Із піхотинця він перекваліфікувався

на механіка-водія танка, і саме ця обставина не дозволила завершити навчання: ситуація на фронті складалася таким чином, що екіпажі терміново комплектувалися й відправлялися на передову.

Бився з фашистами за кермом важких KB й IC, потім — на знаменитій Т-34. За час війни Юрію Гаммерштедту довелося змінити шість бойових машин. Воював у складі 46-ї танкової бригади, яка потім була перейменована в 7-у гвардійську, пройшов дорогами війни від Ленінграда й Заполля до Берліна, брав участь у його штурмі. Недарма його груди прикрашали два ордени Великої Вітчизняної війни (I та II ступенів), орден Червоної Зірки, багато медалей — за хоробрість та звитязну працю.

Найціннішою нагородою для Юрія ГАММЕРШТЕДТА була його дружина Ольга Яківна

3 танка — на велосипед!

1946-го, після шести напружених армійських років, Юрій Гаммерштедт демобілізувався. Повернувся до рідного Києва, де 1947 року став тренером клубу «Динамо» з вело- та ковзанярського спорту. На першому повоєнному чемпіонаті України з шосейних гонок завоював «золото» на дистанції 200 (!) кілометрів. У тому ж 1948-му

на Всесоюзній спартакіаді товариства «Динамо» став призером на 100-кілометровці. Після цього постійно перебував у штаті збірних України та СРСР.

У колекції нагород майстра спорту Гаммерштедта є золота медаль та ще три — інших гатунків, завойованих на чемпіонатах СРСР, три жетони найвищої проби динамівських Спартакіад. І 19 (!) регалій чемпіона України (12 — на треку і 7 — на шосе).

Наставник олімпійських чемпіонів

Юрій Гаммерштедт закінчив спортивну кар'єру в 35-річному віці. Майже одразу став тренером збірної України з велоспосе. У 1964-му працював у складі групи спеціалістів, котрі вели підготовку до Олімпійських ігор. 1974-го був тренером студентської збірної СРСР, яка на чемпіонаті Європи виграла золоті медалі в груповій та командній гонках. Протягом своєї тренерської діяльності він підготував трьох майстрів міжнародного класу, 31-го майстра спорту, майже три десятки чемпіонів і призерів СРСР та України. Учень Гаммерштедта — Микола Колумбет — був першим українським олімпійцем з велоспорту (Мельбурн-1956). А його брат Леонід Колумбет чотири роки потому в Римі став першим призером Ігор. Серед вихованців Гаммерштедта є й відомі організатори спорту — Олександр Артем'єв, Василь Похиль, Анатолій Усенко...

Найцінніша нагорода — дружина

Юрій Олександрович — Заслужений тренер країни, Заслужений працівник фізичної культури, обіймав посади викладача, старшого викладача, доцента кафедри велоспорту Національного університету фізичного виховання та спорту, є автором понад 300 наукових праць. Найбільшою ж його нагородою, за його зізнанням, стала дружина Ольга Яківна, з якою вони йшли по житті разом ще з далекого 1948-го. Свого часу вона була відомою баскетболісткою київського «Динамо», потім стала засновником і керівником Музею спортивної слави.

Зрозуміло, нинішній стан велоспорту в Україні не міг не хвилювати ветерана спорту. Проблем дуже багато. У далекому 1913-му в нас було 10 треків. За радянських часів у Києві протягом року проводилося понад п'ятдесят різних стартів. Тепер же — одиниці. І ситуація, на жаль, майже не поліпшується. Але попри всі негаразди, у послідовників Гаммерштедта такий же міцний характер. Юрій Олександрович завжди був упевнений, що наші велосипедисти за будь-яких умов гідно пройдуть свою велосипедну дистанцію. Вічна йому пам'ять!

Віктор СЕРГІЄНКО

СПОРТИВНА ГОРДІСТЬ УКРАЇНИ

«Залізний Король» і кумир

28 січня знаменитому важковаговику, дворазовому олімпійському чемпіону Леоніду ЖАБОТИНСЬКОМУ виповнилося 77 років!

Одразу
у трьох секціях

Леонід Іванович Жаботинський народився 28 січня 1938 року в українському селі Успенка Краснопільського району на Сумщині. У 1941 році його родина перебралася до Харкова, де і почалася кар'єра майбутнього чемпіона.

Любов до спорту Леоніду прищепив батько, який і сам був завзятим спортсменом-аматором. Він не раз говорив синові: «Замість того, щоб бовтатися без діла і по двору бігати, займався би краще спортом, ходив би на стадіон». Син послухався і пішов на легку атлетику — метання диска і штовхання ядра. Батько, Іван Жаботинський, на радість купив синові подарунок, до речі, теж спортивний — велосипед.

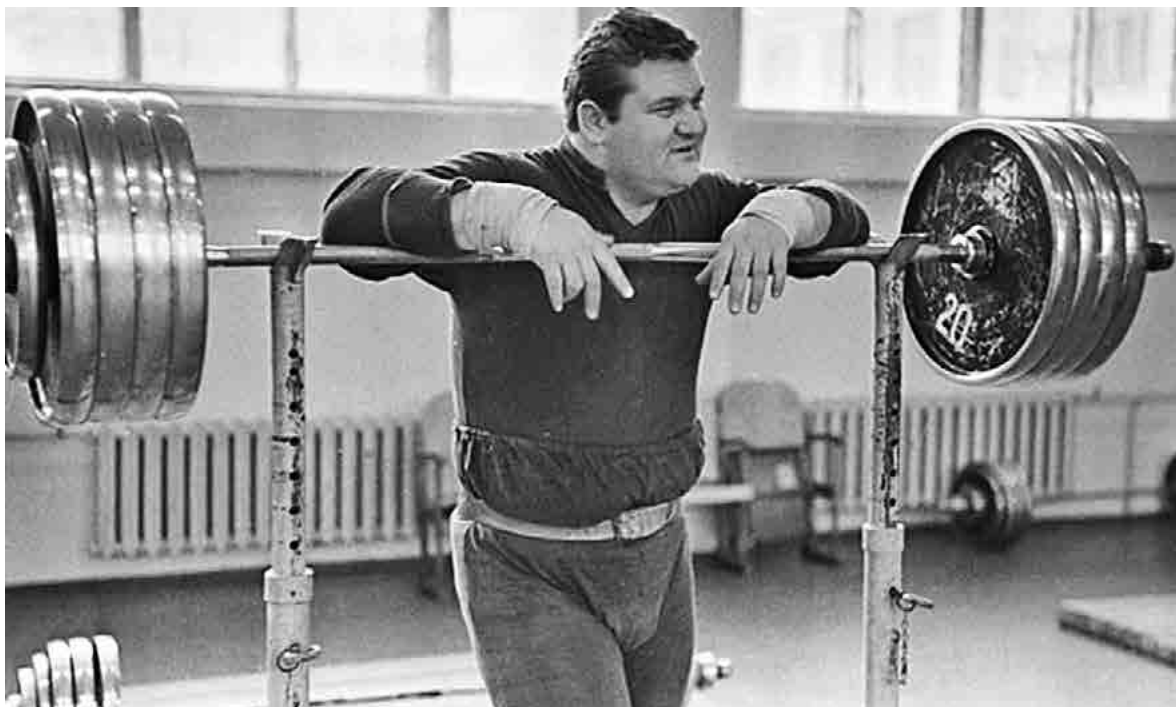
Повоєнні години були важкими, голодними. Тож після восьмого класу Леоніду довелося піти працювати на Харківський тракторний завод — ХТЗ. Почав навчатися токарній справі. Майстер, у якого навчався Леонід, був тренером з боксу, і Леонід, не кидаючи легку атлетику, почав займатися ще й боксом. Але по-справжньому Жаботинського вабила штанга. Він часто приходив подивитися на тренування важкоатлетів — і якось таки не втримався, записався й до третьої секції.

Робота, навчання,
тренування

Працювати на заводі і тренуватися було дуже важко. Тренери бачили працьовитість Леоніда, і кожен із них намагався ненав'язливо прорекламувати свій вид спорту, переконати юнака, що займаючись саме їм, він досягне найвищих результатів. Краще за інших це вдалося тренеру з важкої атлетики Михайлу Петровичу Світличному. Він запросив хлопців зі своєї секції на показові виступи іменитих штангістів, що проходили на стадіоні ХТЗ. У них брали участь Григорій Новак — перший радянський чемпіон світу, а також чемпіони Європи Марк Рудман і Федір Осипа.

«Показові виступи справили на мене величезне враження», — згадував потім Жаботинський. Після цього він став ходити до секції важкої атлетики систематично.

Завантаженість у Жаботинського була колосальною. Крім роботи і трьох тренувань, Леонід

ДОСЬЄ «СВ»

Леонід ЖАБОТИНСЬКИЙ — людина-легенда. Він остаточно зіштовхнувся з Олімпу американських «тяжів», які протягом багатьох років безроздільно панували у важкій атлетиці, і на вісім років став найсильнішою

людиною на планеті. Наш славетний земляк встановив 21 світовий рекорд, за що нагороджений двома Орденами Трудового червоного прапора. Він є гордістю українського спорту, кумиром Арнольда Шварценеггера і прикладом для наслідування мільйонам спортсменів у всьому світі...

нід ходив у вечірню школу, яку успішно закінчив у 18 років. Далі він самостійно підготувався і вступив до Харківського педінституту.

Перші кроки
на помості

Сходження Жаботинського на Олімп почалося 18 грудня 1953 року, коли Леонід виступив на своїх перших змаганнях з важкої атлетики — першості харківської обласної ради товариства «Торпедо». Тоді 15-річний хлопчик, який важив 82,6 кг, вичавив 50 кг, вирвав стільки ж і штовхнув 70 кг, набравши в сумі 170 кг.

Вперше на Леоніда, як на перспективного спортсмена, стали дивитися після першості СРСР, що проходила 1958 року в Донецьку. Головний бій на цьому чемпіонаті розгорнувся між Євгеном Новиковим, молодим Юрієм Власовим — майбутнім олімпійським чемпіоном і конкурентом Жаботинського, та іменитим Олексієм Медведєвим, який завоював на тих змаганнях золоту медаль.

Як суперник
став тренером

Через рік, навесні 1959-го, Медведєв і Жаботинський знову зустрілися на підмосковній базі в Тарасівці, де збірна країни вела підготовку до змагань на призи Москви. Леонід на цих змаганнях збирався встановити новий всесоюзний рекорд у ривку, а Медведєв у цій же вправі — побити світовий рекорд, що належав американцю Норберту Шеманські.

Розуміючи, що союзний рекорд у ривку загубиться на тлі світового рекорду, Жаботинський вирішив не йти на ризик. «Я, мабуть, почекаю, мені ще можна чекати», — сказав він тоді Олексію Медведєву.

Якби не це знайомство з Медведєвим, який згодом стане його тренером у збірній СРСР, Жаботинський міг би довго відкладати взяття рекордних ваг. Незважаючи на чудові фізичні дані й філігранну техніку виконання вправ, поставлену першим тренером Михайлом Світличним, результат Леоніда в порівнянні, наприклад, з новою зіркою Юрієм Власовим ріс дуже повільно: на чемпіонаті СРСР в 1961 році той набрав неймовірну на ті часи суму в триборстві — 550 кг. Коли Власов побив світовий рекорд, Жаботинський вискочив на поміст, згріб рекордсмена в оберемок і поволік за лаштунки. «Юрію, молодець, поздоровляю!», — кричав Леонід, на що отримав від Власова відповідь: «Прийде час — ти мене і зі спорту, напевно, так само винесеш».

Власов уже бачив у цьому молодика гідного конкурента, але сам Леонід ще й не думав про те, щоби наздогнати чемпіона і, тим більше, перемогти його.

На наступному чемпіонаті СРСР у Тбілісі Жаботинський показав третій результат, набравши у сумі трьох вправ 500 кг.

Тоді ж між Жаботинським і Медведєвим сталася розмова, відзначена пізніше Олексієм Медведєвим у його книзі «Від 500 до 600»...

— Ти можеш дуже знадобити-

ся нам на Олімпійських іграх у Токію.

— Я? — щиро здивувався Леоня. — Є ж Власов.

— Постав собі за мету наздогнати самого Власова.

— Наздогнати Власова? — Леонід посміхнувся, як мені здалося, недовіжливо. Помовчав. Потім раптом випалив:

— Ви тільки скажіть, що потрібно робити!

— Насамперед потрібно встановити струнку систему. Чи йде дощ, валить сніг або виснажлива спека, три дні на тиждень мають бути тренування!

Ця розмова налаштувала Жаботинського на прогрес. Незабаром він уже зміг стати автором першого у своєму житті світового рекорду — 165 кг у ривку. Українець на 1 кг перевищив досягнення знаменитого американського важкоатлета Норберта Шеманські.

У 1963 році в Стокгольмі Жаботинський зустрівся з Шеманські лицем до лиця і... програв. Він набрав суму 527,5 кг і став третім після Власова (557,5 кг) і Шеманські (537,5 кг). Щоправда, і тут Жаботинський підняв рекордну вагу, вирвавши 167 кг.

— Олексію Сидоровичу, — сказав тоді тренеру Леонід, — Стокгольм же не єдине місто на світі. Є ще й Токіо...

На «запорожці» —
до олімпійського
Токію

У 1964 році Леонід Іванович став чемпіоном СРСР і отримав у подарунок від заводу

«Комунар» автомобіль — «запорожець». Це був його перший цінний приз. Підвіску «запорожця» підсилили, переднє сидіння зрізали, і Жаботинський абияк став у ньому міститися. Коли автомобіль застрягав у багнюці або песку, Леонід виходив, піднімав його, переставляв на сухе місце і їхав далі. Це був не бозна який подарунок, але в ті часи спортсмени працювали не заради грошей. На першому місці був престиж країни, який ніяк не можна було зганьбити на майбутніх Олімпійських іграх в Токію.

Щоправда, спочатку країна сумнівалася, чи довіряти Жаботинському захист своєї честі. Традиційно СРСР делегував на Ігри одного важковаговику, і ім'я його було відомо давно — Юрій Власов. Але американці вирішили послати двох тяжів — Норберта Шеманські та Гаррі Губнера.

Радянський Союз не міг відставати, і на навчально-тренувальному зборі у Владивостоці рада тренерів повідомила Жаботинському: «Леоніде, ти їдеш на Олімпіаду».

...Тоді радянську збірну проводжав сам Микита Сергійович Хрущов...

У перемозі Власова не сумнівався ніхто — ні глядачі, ні спортсмени, ні журналісти. Про Жаботинського ж згадували тільки як про претендента на друге місце. А тут до сильного психологічного тиску, який відчував Леонід, додалася й травма. 8 жовтня, рівно за десять днів до виступу в Токію, під час тренування він, виконуючи ривок, травмував плече. Тепер під сумнів була поставлена перемога вже не тільки над Власовим, але навіть і над Шеманські.

— Що ж сьогодні буде? — вранці, в день виступу, запитав у тренера Жаботинський.

— Все буде нормально, — відповів Медведєв.

Тріумф, який мало
не проспала преса

З перших же підходів стало зрозуміло, що Шеманські радянським спортсменам — не конкурент. Він почав вправу «жим» із 180 кг, але взяв цю вагу лише з третьої спроби. Жаботинський завершив із результатом 187,5 кг. Власов же з цієї ваги почав, потім замовив 192,5 кг і, згодом, 197,5 кг. Це було вище світового рекорду, але Юрій граціозно, з уявною легкістю, подолав і цей рубіж. Переповнений зал вибухнув оваціями: якщо до цього моменту у глядачів ще могли залишатися сумніви з приводу імені олім-

СПОРТИВНА ГОРДІСТЬ УКРАЇНИ

ШВАРЦЕНЕГГЕРА

пійського чемпіона, то після встановлення нового світового рекорду всі були переконані, що ним стане Власов. Проте...

Якщо в жимі похвилюватися глядачів змусив Шеманські, то у ривку естафету від нього прийняв Юрій. Два його підходи виявилися безрезультатними, вага 162,5 кг не давався. У разі провалу і на третьому підході Власов міг заробити «баранку», а нульовий результат у будь-якій вправі приводив до автоматичного зняття спортсмена зі змагань.

Парадоксально, але присутнім здалося, що Жаботинський переживає за свого конкурента більше, ніж за себе. Тренери розповідали, що перед третім підходом Власова до нього підійшов Леонід і сказав: «Юро, спочатку простягни вагу вище, а потім вже йди під штангу... Не поспішай!»

Після цієї поради Власов вийшов на поміст, взяв вагу і попросив четвертий, незачетний підхід, щоби спробувати поставити ще один світовий рекорд. І рекорд був встановлений — 172,5 кг!

Жаботинський же вирвав 167,5 кг і теж пішов на 172,5 кг. Та взяти останню вагу не дозволило хворе плече. Таким чином, після двох вправ Леонід відставав від Юрія на 5 кілограмів. Щоби випередити його, Жаботинський мусив штовхнути на 7,5 кг більше за суперника. І почалося...

Перший підхід: Жаботинський штовхає 200 кг, Власов — 205.

Другий підхід: Власов — 210 кг. Жаботинський замовляє 217,5 кг — вагу, що ніхто в світі ще не піднімав. Він зриває штангу, але кидає, не дотягнувши і до колін.

Раніше Леонід не штовхав штангу такої ваги, і глядачі впевнені — уже переміг Власов. Журналісти побігли до телефонів, і на ранок кілька іноземних газет вийшли з ім'ям Юрія, як нового олімпійського чемпіона у важкій вазі.

Але, йдучи з помосту, Жаботинський не був засмучений. Навпаки, він посміхався.

«У Леоніда не вистачило волі, він спасував перед незвичайною вагою? Але по тому, як Жаботинський бадьоро, навіть весело, з ледь помітною усмішкою, покрокував від снаряда, я зрозумів: це був щасливий, багато чого значущий для нас підхід. Він допоміг Леоніду повірити в можливість неможливого. Я зрозумів: психологічне гальмо зняте, і вага в 217,5 кг може бути взята у вирішальному підході. Може, чорт візьми!», — писав у своїх мемуарах Олексій Медведєв.

Третій підхід: Власов йде на 217,5 кг. Це несподіванка, яка стала для нього фатальною. Замов Юрій 215 кг, і Жаботинському для перемоги потрібно було би замовляти колосальну вагу у 222,5 кг. Зміг би взяти її український богатир? Зараз на це питання важко відповісти. Але тоді Власов не бажав відставати ні в чому. Він підійшов до снаряда, блискуче взяв його на груди, та почав штовхати — відхилився вперед. Утримати снаряд не вдалося, штанга впала.

Жаботинського шокував усіх, кому довелося стати свідком цього незвичного видовища. Як читач уже знає, наш дорогий гість рівно на десять кілограмів перевищив досягнення свого знаменитого співвітчизника Юрія Власова. Але, як не парадоксально це звучить, всім нам здалося, що Жаботинський діяв далеко не на межі своїх сил, і в найближчий час зможе ще додати», — писала одна з болгарських спортивних газет.

Так, 600 кілограмів не ско-

Пам'ятна зустріч двох легенд — Арнольда ШВАРЦЕНЕГГЕРА (на фото ліворуч) та Леоніда ЖАБОТИНСЬКОГО (праворуч)

І тоді до непокірної ваги знову підійшов Жаботинський. Ось як він згодом описував свої відчуття: «Коротше, взяв я її на груди, зачепив, піднявся і почав штовхати. Пішла вона так легко, ніби я не два з гаком центнера штовхав, а клав чемодан на верхню полицю...» Старшим суддею на помості був англієць лорд Стейт, який недолюбливав радянських спортсменів. Леонід дуже переживав, що вагу не зарахують, тому вирішив подовше потримати штангу над головою. Опустив він її тільки після другої команди, коли лорд у хвилюванні підхопився зі свого місця. «Хто не бачив змагань суперважковаговиків, той не бачив токійську Олімпіади!», — писали на ранок японські газети.

На штурм 600 кг

Після повернення на батьківщину Жаботинський продовжував дивувати світ новими досягненнями. Йому не було рівних. 18 червня 1967 року в Софії під час товариської зустрічі він встановив новий світовий рекорд у сумі класичного триборства — 590 кг.

«Вчорашній виступ лідера радянських штангістів Леоніда

рилися, але і результат 590 був приголомшливим.

«Леонід Жаботинський підвів людство впритул до шестисоткілограмового рубежу. Цілком ймовірно, взяття його — справа недалекого майбутнього. Радянський атлет перебуває зараз у блискучій формі», — писала французька газета «Екіп».

Мехіко: битви не вийшло

У 1968 році на олімпійському помості в Мехіко мала відбутися грандіозна битва гігантів. Американці розгорнули в пресі велику пропагандистську кампанію, стверджуючи, що спортсмени США без труднощів переможуть Жаботинського. Стаття в одному з американських спортивних журналів так і називалася: «Бійтеся, Леонід Жаботинський!»

«Пара Пікетт — Дьюб готова розтрити олімпійське панування Жаботинського», «Пікетт — 600, Дьюб — 590. Що протиставить їм Жаботинський?», — писала американська преса.

«Коли вони зробили такі результати?», — почитавши, запитав Жаботинський у тренера. «Не зробили, а ще тільки зби-

раються зробити», — відповів Олексій Медведєв. Леонід розсміявся.

Зал «Інсурхентес» не міг вмістити всіх любителів важкої атлетики. Натовпи бажаючих побачити битву гігантів штурмували спорткомплекс з вулиць. Але битви не вийшло...

Гігант Пікетт схопив «баранку» і пішов з помосту ридаючи. Разом із ним нульові оцінки отримали дуже сильний швед Юханссон і француз Фультьє.

У жимі Жаботинський і Дьюб показали однаковий результат — по 200 кг, але фахівці відразу зрозуміли — Джозеф програв. Жим був його «коронною вправою», а в інших він Леоніда нагнати не зможе. Так і вийшло — титул

Анатолій Кашпіровський. І Жаботинський знову почав виступати. Після операції він ще ставав чемпіоном Європи, встановив три світові рекорди, завоював Кубок країни, виграв Спартакіаду народів СРСР. Останній свій світовий рекорд встановив у 1974 році на чемпіонаті Збройних сил — ривок 185,5 кілограма.

Але Жаботинському довелося перенести ще дві операції. Йому вирізали апендицит і прооперували ногу. На одному з тренувальних зборів під час гри у волейбол на цінний приз — трилітрову банку томатного соку — Леонід Іванович розірвав зв'язки голеностопного суглобу. Вердикт лікарів був однозначним: з великого спорту потрібно йти.

Зізнання зіркового Арнольда

Леонід Іванович отримав міжнародну категорію по суддівству, був тренером збірної Збройних сил, працював у Спорткомітеті Міністерства оборони. У 1987-1991 роках працював військовим радником на Мадагаскарі. Провів там три з половиною роки, повернувся, схуднувши з 160 до 105 кілограмів.

Жаботинський так і не здолав 600-кілограмовий кордон. 18 березня 1970 це зробив ще один видатний спортсмен — Василь Алексєєв. Але Леонід Іванович впритул підвів людство до цієї ваги, показавши, що людський організм володіє величезним силовим ресурсом і запасом міцності.

Жаботинський був і залишається кумиром для любителів важкої атлетики в усьому світі. Одним із прихильників його сили та майстерності є переможець багатьох змагань з культуризму, «Містер Олімпія» і популярний актор бойовиків — Арнольд Шварценеггер.

«Із самого дитинства я за тебе «хворів». Навіть під час токійської Олімпіади, хоча там виступали Шеманські та Губнер. За них теж, звичайно, переживав, але мені чомусь хотілося, щоби виграв ти», — зізнався Жаботинському Шварценеггер під час зустрічі в США, куди українець прибув на запрошення Арнольда.

Зараз Леонід Іванович Жаботинський — пенсіонер. Але спорт не кинув досі. Донедавна ще входив до збірної з автоспорту ДІБДР Московської області, брав участь в автоперегонах в Італії, Голландії, Угорщині... Він — почесний президент Російської федерації важкої атлетики, письменник. А у Запоріжжі кілька років тому, за підтримки місцевої влади, заснував клуб важкої атлетики товариства «Спартак».

Віктор СЕРГІЄНКО

БАСКЕТБОЛ

Протягом трьох днів в старовинному місті Мукачево проходив міжнародний баскетбольний турнір серед ветеранських команд. Змагання відбувалися з ініціативи Мукачівського міського баскетбольного клубу ветеранів «Імпульс» та за підтримки відділу молоді та спорту Мукачівського міськвиконкому.

У цьому престижному турнірі, який проводиться восьмий рік поспіль і шостий — як міжнародний, взяли участь 12 команд (6 жіночих та 6 чоловічих) із Латвії, Словаччини та України. На урочистому відкритті турніру учасників привітали заступник міського голови Михайло Лабош, представники Асоціації ветеранів баскетболу України.

На баскетбольному майданчику Мукачівського СОК ДЮСШ у підгрупах йшла запекла боротьба за право грати у фінальних іграх цього турніру. У чоловічій підгрупі це право здобули господарі майданчику, які переграли команди із Дрогобича та Риги з рахунками — 46:43 та 58:36 відповідно, і київська команда, яка переграла житомирян — 46:29 та словацьких ветеранів із м. Прешова — 47:29.

У захоплюючому фінальному протистоянні перемогу з рахунком 50:42 здобули столичні спортсмени. Вони мають дякувати результативній грі Ігоря Кочергіна (набрав 21 очко), тоді як у господарів краще за всіх зіграв Сергій Фельбаба (16 очок).

Третє місце в запеклій боротьбі на останніх секундах гри проти команди Дрогобича виборов колектив «Тонус» із Житомира — 57:55.

В жіночому розряді фінальна гра теж відбулася між представниками Києва та Мукачева. На шляху до цього вирішального поединку киянки «розібралися» з баскетболістками з м. Кошице — 40:17 та другою командою господарів — 41:31, а «Карпатські ведмедиці» перемогли одеситок та словацьку команду із м. Прешова — 50:43 та 64:27 відповідно. У фінальному протистоянні змагань столичний «Ледіс-Легіон», за рахунок вдалої боротьби під обома щитами та результативної гри Олени Тетерук, вирвав перемогу у «Карпатських ведмедиць» — 41:32.

Бронзові нагороди здобула друга мукачівська команда, яка з результатом — 47:33 перемогла ветеранів баскетболу з Одеси.

Цікаво зазначити, що під час усіх 18 ігор учасники престижних змагань реалізували цілих 107 кидків із триочкової зони (чоловіки — 68, жінки — 39). При цьому найбільше дальних «пострілів» було реалізовано в чоловічому поєдинку команд Риги та Дрогобича — 15, а в жінок у грі між «Карпатськими ведмедицями» та словацьким колективом із міста Прешов — 12.

Найкращими же «снайперами-дальнобійниками» протягом усіх змагань стали: у чоловіків — Сергій Самойлик (Дрогобич, 13 влучень), у жінок — Ольга Продан (Мукачево, 8 влучень).

А кращими снайперами всього турніру стали той же Сергій Самойлик — 62 очки та бомбардир столичного «Ледіс-Легіон» Олена Тетерук — 57 очок.

У ході підбиття підсумків турніру на святковій вечірній організатори змагань вручили кращим командам і гравцям

У Мукачевому «балом помаранчевого м'яча» правили кияни

спеціальні призи, сувеніри та грамоти. Цей турнір — перший, проведений ветеранами клубу «Імпульс» у новому спортивному році, і він став одним із підготовчих етапів наших українських команд до чемпіонату світу, який відбудеться цього року в США. За час пе-

ребування в Мукачевому ветерани баскетболу ознайомилися з історичними та пам'ятними місцями нашого краю, відпочили на гірських трасах і, безумовно, відвідали фестиваль «Червене вино».

Хочеться висловити щирі подяку ветеранам клубу «Імпульс» Ериці Катц,

Ользі Продан, Тетяні Кобзар, Любові Чурі, Сергію Фельбабі, Віктору Кваші та іншим «імпульсівцям» за велику роботу з підготовки та проведення цього спортивного заходу.

Віталій БІБІК,
голова спортклубу «Імпульс»

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

Перший чемпіон зі Львова

«Втомлені, але щасливі покидали поле гандболісти львівської команди СКІФ. Вони не звертали уваги ні на нудний осінній дощ, ні на холодний пронизливий вітер. Безмежною радістю світилися очі кожного гравця. Адже здобуті золоті медалі – перші золоті медалі чемпіонів країни».

Такими словами розпочиналася публікація у київській газеті «Радянський спорт» за 2 жовтня 1959 року, яка зберігається у моєму архіві. У ті роки автор цих рядків сам займався гандболом у droгобицькій ДЮСШ під керівництвом тренера Мирона Грабовенського, а тому й збирав усі матеріали про цю вже тоді популярну гру на галицькій землі. А через рік, під час навчання у львівській Політехніці, вже добре знав майже усіх чемпіонів, з якими не раз змагався на гандбольному майданчику. З того часу знайомий з Юхимом Окупом, одним із гравців тієї чемпіонської команди, а потім викладачем кафедри фізичного виховання моєї Альма-матер.

З ветераном львівського гандболу, нагородженим Відзнакою НОК України, «останнім із могікан», ми зустрілися з нагоди його недавнього 80-річчя, і згадували наше спортивне минуле. З нагоди перемоги 55-річної давності, попросив його пригадати детальніше — як студенти львівського інституту фізкультури стали чемпіонами СРСР.

«Ми на той час були добре згуртованим колективом, бо вже кілька років тренувалися у майже незмінному складі під керівництвом Анатолія Музикантова. Він

був добре знаний львівським любителям футболу як захисник місцевого «Спартака», який ледве не прорвався до вищої ліги у 1949 році, а, закінчивши інфіз, став тренером гандбольної команди. Тоді у країні чомусь більш популярною була гра 11х11, що відбувалася на футбольному полі. З кожним роком ми грали щоразу краще, впевненіше, то й до нас прийшли успіхи: спочатку на республіканському рівні — ми стали чемпіонами України, а потім й на всесоюзній — перемогли всіх у турнірі студентського товариства «Буревісник», вдало виступили у зональних змаганнях в Баку і здобули право грати у фіналі. Тут зібралося шість кращих команд — три з Москви: «Труд», МВО та Московського авіаційного інституту, команда Вільнюського університету та два наші колективи — «Авангард» і СКІФ», — згадує Юхим Окуп і зупиняється на перипетіях вирішального матчу...

«В останній день нашими суперниками стали студенти з Вільнюса. Тільки перемога давала нам золоті медалі, бо по дорозі ми вже втратили два очки. Фінальні ігри проходили у Києві під акомпанемент холодного осіннього дощу, який не вщухав ні на хвилину, на мокрому та слизькому полі, що значно погір-

шувало наші дії. Та все ж нам вдалося швидко досягти успіху: спочатку наш кращий бомбардир Леонід Пікуль «розмочив» рахунок, а згодом Юрій Резніков закинув другий гол. Проте, литовці не погодилися здаватися і, перехопивши ініціативу, закинули нам три голи. На перерву ми пішли, програвши один м'яч — 2:3.

Під час відпочинку Анатолій Артемович підказав, що в таку погоду треба грати короткими передачами і розвивати атаки дуже швидко. Слизьке поле не дозволяло діяти комбінаційно, до того ж, обидві команди грали досить різко, часто порушуючи правила при зриві атак суперника. Та все ж ми частіше тримали м'яч і сильним несподіваним кидком Пікуль зрівняв рахунок, а через кілька хвилин ми знову вивели його на завершальний удар — і 4:3! Важка перемога принесла нам звання чемпіонів та золоті медалі. Це була перша команда Львова, яка зуміла перемогти у всесоюзному чемпіонаті. Зрештою, ніхто потім такого успіху вже не досягав.

Вдома наш чемпіонський склад — Ю. Усенко, В. Юцис, В. Улюмджієв, О. Френкель, Ю. Окуп, В. Войтенко, Ю. Резніков, П. Зрайко, В. Зеленов, Л. Пікуль, В. Фоменко і В. Соколов — тепло вітали, нагородили грамотами».

— Як склалася подальша доля того чемпіонського колективу? — запитав Юхима Борисовича.

«Ми ще якийсь час пограли разом, але, закінчуючи інститут, розбіглися по різних містах. Проте й в інших командах мої колеги перебували на перших ролях, грали у складі збірної СРСР, виступали на міжнародній арені. Валерій Зеленов, мабуть, найтитлованіший наш гравець — п'ятиразовий чемпіон України у складі ЗАС, неодноразовий призер чемпіонатів СРСР, входив до числа 16 кращих гандболістів країни, протягом 11 років входив до складу збірної (1959-1970), був її капітаном, провів 81 гру і закинув 163 м'ячі, був учасником трьох чемпіонатів світу, визнавався найсильнішим лінійним гравцем світу. Потім тренував запорізькі команди, збірну Непалу, донецький клуб «Шахтар-Академія» і збірну України. На жаль, 2006 він року помер».

Цими рядками розповіді останнього з «могікан» золотої команди СКІФ Юхима Окупа хочу нагадати сьогоденішньому поколінню славні сторінки історії львівського гандболу, що розпочинався у нашому краю понад сто років тому, а більш як півстоліття тому Львів у гандболі був кращим на теренах великої спортивної країни.

Нині Львівський державний університет фізичної культури (наступник популярного інфізу) опікується жіночою командою «Галичанка» (що втратила своїх основних спонсорів), чим хоче утримати гандбол нашого краю бодай на рівні призового місця в жіночому чемпіонаті України.

Український дух за океаном

Цими днями одне з найстаріших українських спортивних товариств західної діаспори — «Чорноморська Січ» (Випен, штат Нью-Джерсі, США) успішно відзначило славний 90-річний ювілей.

Після Першої Світової війни до США та Канади з окупованих радянської владою земель емігрували тисячі колишніх січових стрільців, які принесли з собою дух та ідею Січового Стрілецтва. Приплив нових емігрантів, так званої «другої хвилі», покликав до життя потребу у створенні організації, яка б цементувала в чужому краю українську громаду. Отак 90 років тому 12 свідомі українських емігрантів зібралися в Ньюарку (штат Нью-Джерсі) і заснували «Чорноморську Січ», обравши першим головою І. Гриника. Завданням цієї організації було об'єднати всіх українців у околиці, не зважаючи на їхні релігійні чи політичні уподобання, проводити культурно-освітню діяльність, розвивати спортивний рух та військово-фізичне виховання. Взялися - запрацювали, й здобули велику славу та авторитет!

Нині у святкових заходах програми взяли участь понад 250 гостей. Уперше в історії українського діаспорного спорту було відзначено заслужених діячів Січового осередку, в т.ч. надійшли вітання, подяки та грамоти від президента НОК України Сергія Бубки, начальника управління молоді і спорту Львівської облдержадміністрації Юрія Майбороди та від усієї спортивної громади Львівщини, а найкращих представників введено до т.зв. «Палати Слави». В часі відзначення провідного футболіста Товариства Михайла Фармиги через відео прозвучало привітання від його доньки — популярної фільмової акторки Голлівуду.

Гостями свята були керівники Української Спортової Централі Америки і Канади (УСЦАК), інших українських спортивних осередків, суспільно-громадських та українських фінан-

сових установ США, а також популярний український оркестровий колектив «Світанок».

Упродовж імпрези на екранах двох залів висвітлювалося понад тисячу світлин, які назбиралися за 90-літню історію «Чорноморської Січі». Як зауважив багаторічний голова цього українського спортивно-виховного товариства Омелян Твардовський: «Мені припала честь очолювати цей осередок у його дев'ятій декаді, що у спортивній діяльності в сучасності є унікальним випадком. Я гордий з того, що цей осередок у своєму ювілейному році видав із свої спортивних рядів нового борця, яким став Маркіян Паславський, котрий загинув як Герой України в бою під Іловайськом у новій війні з московськими ордами і був похований на Аскольдовій Могили... Що на протязі цих декад Січові дружини здобули сотні Трофеїв і плякетів, між

1956/1957— First Women's Volleyball Team

якими gratуляційні листи від президентів Америки Рона Регена, Білла Клінтона і Джорджа Буша. Що цей Січовий осередок виховав ряд заавансованих талантів у копаному м'ячі, відбиванці, плаванні, шахах, настільному тенісі — які виступали в репрезентаціях Америки на Олімпіадах та інших міжнародних змаганнях...»

Майбутнє найстаршої української спортивної організації в США залежить від того, чи «четверта хвиля» емігрантів зу-

міє підхопити естафету, щоби не спинявся біг на прославлених традиціях січових дорогах. Побажаймо усім членам «Чорноморської Січі», щоб їхня ідея — «Спорт не тільки для спорту, але спорт — тіловиховання для нашого народу!» додавала їм нових прихильників і служила життєвим інтересам нашої національної спільноти.

Матеріали підготували
Іван ЯРЕМКО
та Оксана ВАЦЕБА

ЛІТОПИС П'ЯТИ КІЛЕЦЬ

Вісімнадцяті Олімпійські

Токіо (Японія). 10 – 24 жовтня 1964 року.
5140 учасників із 93 країн.
163 комплекти медалей з 19 видів спорту

Рішення про проведення Ігор XVIII Олімпіади в Токіо приймала 55-я сесія МОК, що відбулася в Мюнхені у 1959 році. Право на проведення Олімпіади, крім японців, виборювали Детройт, Брюссель і Відень. Але перевага все ж була віддана столиці країни Східного сонця...

«Дах і стіни» Олімпіади

Японія довго і ретельно готувалася до своєї першої Олімпіади. Було поставлене завдання зробити ці Ігри найдоступнішими, найпривабливішими, найдешевшими. У політичному аспекті ставилося завдання показати роль і значення японської нації у світі, піднести авторитет країни, привернути увагу до новітніх технологій, з якими японці широко виходили у світ.

Японські теле- і кінооператори відзняли на плівку Олімпіаду-1960 у Римі від початку й до кінця. «Тепер — як писала газета «Йомурі» — японці знову проглядають цю Олімпіаду, але вже у повільному темпі».

Цікаве висловлення зробив у 1962 році, тобто за два роки до відкриття Ігор, генеральний секретар Оргкомітету Олімпіади Йосано: «Олімпійські ігри — це будинок, який зводять кожні чотири роки, щоби прийняти представників з усього світу. Потім він постійно служитиме справі спорту. Токіо вже розпочав таке будівництво. Протягом 1961 і 1962 років був підготовлений фундамент, установлено несучі колони. У 1963 році почнемо споруджувати стіни і дах, а в 1964 році, з усім властивим нам смаком і вмінням, будемо прикрашати цей дім, щоби спортсмени усього світу були прийняті в ньому гідно».

Найважчим і найдорожчим вважався рік «стіни і даху». У ньому столиця Японії одержала додатково 40 кілометрів ліній метрополітену і 100 кілометрів автомагістралей. Також величезну увагу Оргкомітет приділив будівництву спортивних об'єктів. В основу архітектурної ідеї цілого ряду споруд ставилося завдання їх раціонального використання після завершення Ігор.

Півтора місяця, подолавши 16 тисяч кілометрів по 12 країнах світу, добирався олімпійський вогонь із Греції до Токіо. Майже 100 тисяч осіб взяли участь у «палаючій естафеті». На останньому етапі вогонь проніс нікому не відомий Іосінорі Сакаї. Цієї честі він був удостоєний завдяки тому, що народився в день вибуху американської атомної бомби над Хіросімою 6 серпня 1945 року. Видатний японський гімнаст Такасі Оно від імені олімпійців виголосив урочисту клятву вірності олімпійським принципам. Прапор СРСР знову, як і чотири роки тому в Римі, на 72-тисячний Національний стадіон вніс важкоатлет Юрій Власов, який перебував у фаворі слави.

Програв —
роби характері!

До Токіо відправилися 335 кращих спортсменів СРСР — представники 52 міст із 14 союзних республік. Серед них

були і 34 українці. На третю Олімпіаду поїхали Лариса Латиніна і Полина Астахова, Борис Шахлін і Юрій Титов, другими стали ці Ігри для Володимира Голубничого і Григорія Прокопенка. Також у складі делегації було чимало дебютантів.

Перед Іграми в Токіо, проаналізувавши ситуацію, в Радянському Союзі гадали, що перемога у загальнокомандному заліку вже у «кишені». Бо, зокрема, із 87 легкоатлетів 39 осіб, або майже половина, вважалися ветеранами і мали б принести залікові очки. В той самий час в команді США із 88 легкоатлетів 55 були молодше 25 років.

Проте в бігових дисциплінах радянські спортсмени не здобули жодної медалі, за винятком бронзової у бігу на 110 метрів з бар'єрами. Офіційні протоколи легкоатлетичних змагань XVIII Олімпійських ігор, де занесені прізвиська спортсменів СРСР, повні приміток: «зійшов з дистанції», «залишився без місця», «8-е місце в 1/4 фіналу», «дискваліфікований у забігу», «не виконав кваліфікаційну норму» тощо.

Багато втрат було й у збірної Сполучених Штатів. Проте на рахунку спортсменів цієї країни набралось 11 золотих медалей у бігових дисциплінах, не говорячи про срібні і бронзові. Тренер американської легкоатлетичної команди Боб Джигенгаск після стартів мав усі підстави заявити: «У Токіо в нас була краща з усіх команд, що коли-небудь привозила націю на Олімпіаду».

Дві золоті олімпійські медалі віз із Токіо на батьківщину невтомний новозеландський бігун Пітер Снелл, герой римської Олімпіади. Він виграв середні дистанції — 800 і 1500 метрів. Особливий інтерес викликали змагання з марафонського бігу, в яких брав участь ефіоп Абебе Бікіле, який вдруге поспіль виграв «золото» на цій найважчій дистанції. Випадок у світовій практиці унікальний! До цього додамо, що за кілька тижнів до токійської Олімпіади Абебе переніс операцію апендициту, що відняла в нього багато сил.

Другим з'явився на стадіоні японський спортсмен Кокичі Цубурая. Пронісся грим оплесків. Усі піднялися. Піддався загальному пориву й імператор Японії Хірохіто, котрий був присутнім у цей день на Іграх. Але раптом на фінішній прямій з'явився англієць Базиль Хітлей. Відстань між ним і Цубурая катастрофічно танула, і перед центральною трибуною він обійшов японця. Високо піднята у вітанні рука імператора різко опустилася. Стадіон завмер. Лише десь на одному із дальніх секторів англійські туристи голосно вітали свого земляка, розмахуючи прапорцями. А через якийсь час преса повідомила про смерть Кокичі Цубурая. Сталося те, про що ще на стадіоні почали

говорити пошепки: спортсмен повинний був виконати дикий ритуал своєї країни — характері. Він не міг бути побитим на очах імператора, прямого нащадка богині Сонця Амаатерасу.

Очуняв, і побіг
за «бронзою»

Завзята боротьба розгорнулася серед стрибунів у довжину. 32 учасника претендували на вищі нагороди. Претендентом номер один на «золото» вважався знаменитий американець Ральф

Бостон, переможець римської Олімпіади. Тоді він показав результат 8 метрів 12 сантиметрів. Повтори він його і в Токіо — бути йому двічі олімпійським чемпіоном. Але тут на слизькій для розбігу доріжці у нього вийшло тільки 8.03. У підсумку його випередив британець Лінн Девіс — 8.07.

Гіршим, ніж у Римі, результат і в нашого Ігоря Тер-Ованесяна — лише 7 метрів 99 сантиметрів, це тільки третій показник. Отже, в колекції львівського стрибунів з'явилася друга олімпійська «бронза». З цим видатним спортсменом, уродженцем Києва, сином відомого тренера і науковця Арама Тер-Ованесяна, випускником Львівського інституту фізкультури, автором двох світових та шести європейських рекордів, 15-разовим чемпіоном СРСР ми ще зустрінемося — він виступав на п'яти Олімпіадах.

На своїх других Іграх у штовханні ядра виступав київський армієць Віктор Липніс. На світовому рівні цей уродженець Ніжина не вирізнявся високими результатами, проте в країні на той час був кращий. Якщо у Римі він порадував своїх прихильників четвертим місцем, то у Токіо майже з таким самим результатом став тільки десятим, відставши від переможця американця Далласа Лонга на два метри.

Більшого очікували і від героя Рима-1960 Володимира Голубничого. Довгий час він лідирував на дистанції 20 км, але несподівано впав, зімлів. Коли відкрив очі, побачив над собою лікарів і карету «швидкої допомоги». Проте схопився у холодному поту на рівні ноги і продовжив боротьбу. У підсумку фінішував третім.

«Висоту здолаєш
у чоботах і з валізкою»

А ось справжнім героєм легкоатлетичних поєдинків став українець Валерій Брумел. Завоювавши в Римі срібну медаль в стрибках у висоту, цей безумовно талановитий спортсмен від змагань до змагань поліпшував свої результати. Тож роки завзятих тренувань допомогли йому в Токіо «позолотити» срібну олімпійську медаль Рима. Тоді відомий фахівець легкої атлетики, заслужений тренер СРСР Дмитро Іванович Оббаріус сказав про нього: «Це відмінна сталевая пружина».

Йому було лише 22 року, а він, здавалося, вже усього домігся. Після Олімпіади в Римі, коли зайняв друге місце, став заслуженим майстром спорту. Потім були звання чемпіона СРСР, Європи, рекордсмена країни, Європи, світу. Не було в нього тільки звання олімпійського чемпіона. За цим Брумел і прилетів сюди, у Токіо. На нього, як і на його основного суперника — американця Джона Томаса, скрізь націлювали об'єктиви фотокамер, за ними полювали репортери. А він у перші дні уникав зустрічей. Щоби ніхто не бачив, тренувався в невеликому містечку Утсуномії, розташованому в 120 кілометрах від Токіо. Не можна було показувати, що він, рекордсмен світу, знаходиться далеко не в кращій спортивній формі...

...На висоті 2 метри 3 сантиметри в кваліфікації ледь не сталася катастрофа. Валерій двічі збив планку, не міг зосередитися. Запахло сенсацією. На щастя, вчасно вгадав настрій хлопця досвідчений Роберт Шавлакадзе, який також змагався у секторі для стрибків у висоту. Він крикнув Брумелю на вухо: «Ти розумієш, що це тільки 203, чи ні? 203!!! Ти цю висоту здолаєш у чоботах та ще з валізою у руках!» Пізніше ця фраза Роберта стала крилатою.

Так, Валерій розумів, що це тільки 2 метри 3 сантиметри. Він кілька разів підходить до планки, яку, здається, хтось заворожив, відміряє кроки, ступні, застосовує усі відомі йому методи самозаспокоєння. Зрештою, з неймовірним зусиллям, узяв цю висоту. І одразу заспокоївся. Далі Брумел легко, з першої спроби, подолав 206 сантиметрів і потрапив у фінал.

...Фінал, висота 2 метри 14 сантиметрів. У першій спробі планку збивають усі п'ятеро найсильніших. У другій через неї переходять Томас, Рембо і Паттерсон. Тільки з третьою — Брумел і Шавлакадзе.

І знову, як і в кваліфікації, Роберт провів із Валерієм короткий урок на тему виховання волі. І знову хлопець на очах перетворився. У нього прокинулася пристрасть гравця, жадоба мисливця, жага спортсмена. Здивований змінами у настрої Валерія, його головний конкурент — американець Джон Томас — якось знітився. Він не очікував, що наш спортсмен зможе взяти себе в руки. А Валерій із першої спроби подолав 2.15. Потім легко, також із першої спроби, 2 метри 18 сантиметрів. Томасові ж ця висота піддалася тільки з другої спроби.

ЛІТОПИС П'ЯТИ КІЛЕЦЬ

ігри

Американець спробував реваншуватися на 2.20, та ця висота не скорилася нікому. Отже, Валерій Брумелъ — олімпійський чемпіон!

За «золотом» на озері Сагами — із Сіверського Донця

На озері Сагами в академічному веслуванні В'ячеславу Іванову нагородою за старання стала третя золота медаль. У Японії перемога прийшла до нього після довгих і болісних чекань, що ставили під величезний знак питання його участь в Олімпійських іграх.

Для черкашанина Андрія Химича, викладача фізкультури, члена спортивного товариства «Авангард», це була друга Олімпіада. Щоправда, у Римі він не виступав, був запасним. З того часу виграв чемпіонати СРСР, був у призерах на багатьох міжнародних регатах, став навіть чемпіоном Європи. В Японії для надійності його посадили до каное-двійки разом із Степаном Ощепковим, з Владивостока.

Вони вдало пройшли попередні змагання, мали гарний настрій перед фіналом. Спочатку вирішили не випускати суперників з поля зору. Та настільки сильно розігналися зі старту, що озирнулися лише тоді, коли перетнули фініш: другий призер був далеко позаду!

А потім святкував перемогу ще один український веслувальник Микола Чужиков із Лисичанська. У байдарці-четвірці, разом з Анатолієм Гришаниним, Володимиром Іоновим та Володимиром Морозовим, він також здобув золоту нагороду.

Цікаво, що до Олімпіади Микола Чужиков тренувався на річці Сіверський Донець у звичайному колективі фізкультури шахти імені Мельникова. Проте під керівництвом тренера Леоніда Андрійовича Саввина, як бачимо, він «догріб» звідти до олімпійського «золота» на озері Сагами.

Сенсаційний тріумф Жаботинського

Найбільша сенсація на Олімпіаді стала на важкоатлетичному помості. Знаючи, що незадовго до Олімпіади Юрій Власов підняв стелю світового рекорду у надважкій категорії до 580 кг, усі сподівалися саме його побачити на найвищій сходинці п'єдесталу пошани. Однак усі ці прогнози спростував армієць з українського міста Запоріжжя Леонід Жаботинський, котрий довгі роки був грізною тінню Власова.

Здавалося, завжди залишаючись другим, він чогось вичікував. Просувався уперед обережно, весь час змушуючи Власова йти на побиття світових рекордів. Леонід холоднокровно реагував на ці досягнення суперника, бо твердо знав, що в Токіо переможцеві знадобиться в сумі не більше 570 кг. Тому спокійно готувався під керівництвом свого нового тренера зі збірної СРСР Олексія Степановича Медведєва.

...Вже у першій вправі — жимі — здавалося, що змагання досить швидко за-

кінчатся впевненою перемогою Власова. В кожному з підходів він випереджав Леоніда на 5 кілограмів. Коли Жаботинський з третьої спроби підняв 192,5 кг, у Власова лишалася ще одна спроба. І він попросив збільшити вагу до 197,5 кг, що дорівнювало світовому рекорду. Взяв!

Але у ривку нерви Власова зрадили. В нього були два невдалих підходи до просто таки дитячої ваги у 162,5 кг. Тож Жаботинський відігрався вже у другому підході. А коли Власов нарешті взяв свою початкову вагу, Жаботинський пішов на побиття олімпійського рекорду — 172,5 кг. Це давало йому можливість перед останньою вправою відірватися від суперника на 10 кг. Проте не впорався.

Вирішальна вправа — поштовх. Обидва спортсмени помітно хвилюються.

Галина ПРОЗУМЕНЩИКОВА — перша серед перших

Жаботинський не хоче ризикувати і починає із розминочної ваги — 200 кг. Власов легко бере на 5 кг більше. Замовляє на наступний підхід 210. І також легко їх долає. Та раптом Жаботинський замовляє 217,5 — це новий світовий рекорд. Усі здивовані: не часто на змаганнях важкоатлетів такого рівня вага збільшується відразу на 17,5 кг. Але... Далі сталося те, про що читайте на сторінках 6-7...

Медвідь — так, Тростянський — ні

У вільній боротьбі Олександр Іваницький, який народився у селі Прохорівка під Полтавою, одержав чотири перемоги, дві з них виграв «чисто». Лише одну зустріч, що вже нічого не вирішувала, закінчив унічію. Так став олімпійським чемпіоном.

Разом із ним, але у важкій категорії, виступав Олександр Медвідь, уродженець Білої Церкви. Він також носив титул двічі чемпіона світу. Успішно почав і на олімпійському килимі. Спочатку здобув дві «чисті» перемоги. Потім вийшла осічка. Турок Ахмет Аїк, натершись олією, вислизав з рук, немов риба. Тож Медвідь ледве закінчив зустріч унічію. Та дві заключні сутички Олександр провів блискуче: обидва суперника були припечатані до килима — є олімпійське «золото»!

А ось у класичній боротьбі у вазі до 57 кілограмів київський армієць Владлен Тростянський також виграв чотири поєдинки і один звів унічію, проте саме це й не дозволило здібному спортсмену здобути золоту нагороду, якої він був вартий. Лише «срібло».

Скотилися на другі загальнокомандні

Після програшу чоловічої збірної СРСР японським гімнастам на Олімпіаді у Римі, всі багато говорили про необхідність змін, про відсутність нових імен у нашій гімнастиці. Деяка надія з'явилася напередодні токійської Олімпіади, але вона була настільки слабка, що навіть срібні медалі, які лише нещодавно вважалися невдачею, тепер принесли невимовну радість. Загальними зусиллями ветеранів Шахліна і Титова, а також молодих — Лисицького, Леонтєва, Цапенка і Діомідова — у Токіо наша команда стала другою у загальнокомандному заліку.

У багатоборстві Борис Шахлін був другий, а Юрій Титов — тринадцятий. Японські ж спортсмени показали принципово нову гімнастику. Як не ремствували наші гімнасти на необ'єктивне суддівство, необхідно було визнати, що їхні вправи поступилися конкурентам за технікою і складністю.

У Токіо наші майстри вперше віддали перемогу й у жіночому багатоборстві. Лариса Латиніна здобула лише друге місце в особистих змаганнях, «золото» — тільки у вільних вправах. Поліна Астахова була третя у загальному заліку і перша — на брусах. Саме завдяки їхнім зусиллям вдалося вирвати перше загальнокомандне місце у спортсменок Чехословаччини. А абсолютною переможницею вперше стала ще молода чеська спортсменка Віра Чеславська.

Як Крісс вполював «гусака»

Київський динамівець Григорій Крісс був єдиний із радянських шпажистів, хто порушив багаторічну гегемонію французьких та італійських фехтувальників у цьому виді зброї. Його перемога над найсильнішими мушкетерами світу — наче грім серед ясного неба.

А секрет в тому, що Семен Якович Колчинський спеціально готував його «на гусака» — саме так перекладається прізвище польського фехтувальника Гонсьора на українську мову. Богдан Гонсьор був довготелесий та ще довгорукий, із ним нелегко було битися на світових турнірах. Крісс, який проти нього виглядав хлопчиком, завжди програвав. Гонсьор, як справжній гусак, гордовито походжав перед боєм, з висоти свого зросту кидав погляди на Григорія. Він не знав, що у Києві Семен Колчинський виготовив майже двометрову шпагу і з нею ставав напроти Григорія на тренуваннях. З «полювання на гусака» починалось і закінчувалось кожне з них. Це дуже допомогло Кріссу в Токіо, де він, зокрема здолавши на шляху до фіналу кількох фаворитів із Італії та Франції, зрештою «зрубав» золоту нагороду!

Перші медалі волейболістів і плавців

Волейболісти вперше в історії олімпійські баталії провели саме в Токіо. Змагалися шість жіночих і десять чоловічих команд. Радянські волейболістки, програвши збірній Японії, посіли друге місце. Чоловіча команда також програла одну зустріч, але це не завадило їй стати «золотою». Троє вихованців українського волейболу стали олімпійськими чемпі-

онами: одесити Едуард Сибіряков та Георгій Мондзолевський (які встигли стати московськими армійцями) та вихованець харківської школи Юрій Поярков — гравець самотній, справжній віртуоз.

А день 12 жовтня 1964 року назавжди увійшов у історію українського плавання. Саме тоді на найвищу сходинку п'єдесталу пошани токійського басейну «Джімнезіум» піднялася севастопольська школярка Галина Прокуменщикова, яка перемогла більш досвідчених спортсменок на дистанції 200 метрів брасом.

Вона почала плавати у вісім років. Це надто пізно для мешканки приморського міста. Але результати, які вона показувала, зростали не по днях, а по годинах. Перший великий успіх прийшов до

Прокуменщикової 1962 року, коли вона стала призеркою чемпіонату України. Через кілька місяців на чемпіонаті СРСР здобула «бронзу». Рік по тому виграла III Спартакіаду народів СРСР на своїй улюбленій дистанції 200 метрів брасом та в естафеті 4x100 метрів комплексом.

У Токіо на дистанції 200 метрів брасом стартував і львів'янин Георгій Прокопенко. Це друга Олімпіада в його житті, у Римі він був десятим. Нині ж на останніх 50 метрах наш спортсмен ледь вирвався вперед. Та поки боровся з американцем Честером Ястремські, з іншого боку програв ривок австралійця Яна О'Брайена. Той і став чемпіоном, у Прокопенка — «срібло».

Загалом у Токіо радянська олімпійська збірна в неофіційному командному заліку набрала 607,8 очка, завоювавши 96 медалей (30 золотих, 31 срібну та 35 бронзових). При цьому значний внесок в успіх команди СРСР внесли спортсмени України: 11 із 35 посланців нашої республіки стали чемпіонами в особистих і командних змаганнях. У команди США, що знову виявилася на другому місці, 581,8 очка — 90 медалей (36 золотих, 26 срібних і 28 бронзових). Об'єднана німецька команда стала третьою — 50 (10, 22, 18). Отже, відбувся такий самий розподіл місць, що й у Римі-1960. Проте глядачі відмічали, що боротьба за нагороду стала напруженою.

Усі, хто був у ті дні в Токіо, одноставно визнавав, що японці по чіткості, продуктивності, раціональності, привітності, гостинності перевершили всі країни світу, які до того приймали учасників Олімпійських ігор.

ЦЕ ЦІКАВО!

Кав'ярняний смак шахів

Задовго до того як шахи стали спортом, чимало віків вони були грою лише для освіченої шляхти та аристократів. Урешті-решт, це була королівська гра, а хорошими шахістами завжди пишалися. Взагалі ж, у давні часи в багатьох країнах розвиток і поширення шахової гри пов'язують із виникненням так званої кав'ярняної культури. Місцем, де зустрічалися, щоби розіграти кілька партій, найчастіше ставали кав'ярні, куди біднота не заглядала. Тут шахісти змагалися за доскою, розкошуючи смаком свіжозмеленої кави та потягуючи свої сигари із запашного тютюну...

І Наполеон, і Фрейд,
і Троцький...

Є багато публікацій про шахові змагання в кав'ярнях Франції, Англії, Голландії, Німеччини, а особливий акцент зроблено на знаменитій «Режанс» у Парижі. Вона, відкрита 1718 року в центрі французької столиці поблизу Лувру, стала улюбленим місцем зустрічі політичних діячів, знаті, літераторів. Сюди приходили і проводили вільний час за шахівницею філософи Вольтер, Дідро та Руссо, політики Бенджамін Франклін та Максиміліан Робесп'єр, і навіть імператор Наполеон Бонапарт та інші знаменитості. Популярності кав'ярні сприяли знані тоді шахісти Франсуа Філідор та його вчитель Легаль де Кермюр. Дотепер відома комбінація, звана «мат Легалья», коли білі уже в дебюті жертвують ферзя і ставлять мат чорному королю.

Свій шаховий ренесанс кафе «Режанс» переживало у середині XIX століття, коли провідні шахові майстри не тільки Франції, але й з усього світу були гостями на Rue Saint-Honore. Досить назвати імена Александра Дешапеля, Луї Лабурдонне, Говарда Стаунтона, Михайла Чигоріна... Тут 1858 року давав сеанси американський чемпіон Пол Морфі. Сюди заходив відомий російський письменник Іван Тургенєв, який брав участь у турнірах аматорів і навіть одного разу виграв приз.

У Відні, столиці Австро-Угорщини, кав'ярні були своєрідними культурними інститутами, де проводилися гарячі дискусії, формувалися літературні школи і філософські течії, обговорювалися політичні питання. В цій особливій віденській атмосфері формувалися типи і характери шахової богемі. Не в одних спогадах галичан, які навчалися у Відні, можна знайти оті описи місцевих кав'ярень, в яких вони любили проводити час. А найбільш популярною була «Централ», яку вважали одним із центрів європейського шахового життя. Тут серед частих відвідувачів — знамениті гротескисти початку минулого століття: Савелій Тартаковер, Мілан Відмар, Ріхард Реті, Рудольф Шпільман... У «Централі» вони проводили турніри та матчі, зокрема, 1910 року за звання чемпіона світу боровся Емануель Ласкер та Карл Шлехтер. Серед відомих відвідувачів-письменників, які навіть відображали шахове життя у своїх творах, були Стефан Цвейг і Йозеф Рот, психіатр Зігмунд Фрейд. Любили посидіти за шахівницею знані політики Отто Бауер, Макс Адлер та Лейба Бронштейн, більш відомий як один із майбутніх вождів російської революції

Лев Троцький. Розповідають, що він був фанатичним гравцем, який під час перебування у Відні в 1907-1914 роках часто затримувався у «Централі» до ночі, бо не міг відірватися від шахівниці. Таке враження, що раз ковтнувши повітря цієї віденської кав'ярні, їм було складно видихнути його, і вони надовго прив'язували себе до шахів та кав'ярні.

І я там був, і каву пив...

У Парижі в «Режансі» я не був, а ось у Відні побував двічі. Вперше — 1977 року у складі туристичної групи на чемпіонаті світу з хокею. Десять днів перебування у столиці моїх предків, які народилися при імператорі Франці-Йозефі, дозволили викроїти час на відвідини знаменитої «Централ» на Herrengasse у самому центрі міста. Я знав, що в залі високі колони, між якими колись стояло піаніно, на якому тапер награвав віденські мелодії, а на бамбукових палках висіли газети різних країн на різних мовах. Всі види кави в меню були пронумеровані і розташовувалися по шкалі кольорових відтінків. Роблячи замовлення, відвідувач просто називав число — «7» чи «11», хоча смаки постійних гостей і так знали напам'ять. До кави подавали й склянку чистої води, яку офіціант постійно доливав, і можна було так сидіти годинами.

Щоби трохи побути в історичному місці, я теж замовив горнятко кави (найдешевшої), бо шилінгів було мало. Інтер'єр майже не змінився, було повно відвідувачів, так само стояло піаніно, на бамбукових палках висіли газети (знайшов московські «Известия»), але нічого вже не нагадувало, що колись тут кипіло шахове життя. І все ж, навіть у приміщенні сучасного кафе, я уявив собі на мить, що перебуваю в історичному місці, яке знало стільки знаменитих людей, котрі творили історію не тільки шахів...

Перший хід —
у «Кафе Мюллера»

У словенському містечку Бледі, що розкинулося на березі дуже мальовничого озера з однойменною назвою, де 2002 року проходила Всесвітня шахова олімпіада, є знаменита кав'ярня у готелі «Теплице». Тут до війни бували гротескисти Олександр Альохін, Мілан Відмар, Сало Флор, а пізніше — Михайло Таль, Борис Спаський, Світозар Глігорич та інші шахісти світової еліти. Під час Олімпіади 2002 року туди заходило й чимало сучасних гротескистерів, у тому числі львів'яни Василь Іванчук та Адріан Михальчишин.

Шахи у кав'ярні нині в пошані
хіба що за кордоном

До речі, й у Львові шахове життя вирувало саме у кав'ярнях. У 60-ті роки XIX століття своєрідним шаховим клубом було «Кафе Мюллера», а в 70-ті центр перебрався до «Віденської кав'ярні», де шахістам навіть відвели окреме приміщення. Такий привілей став можливим, бо одним із найактивніших тогочасних гравців був правник Олександр Лорія, зять власника кав'ярні. Та відтоді, відколи Лорія не стало (він трагічно загинув під час відпустки у Балтійському морі), шахове життя там занепало.

У листопаді 1894 року у Львові було нарешті засновано Львівський Шаховий клуб, який організувався у приміщенні «Гранд-Отелю», де й пройшов перший турнір. Восени 1913 року приміщенням ЛШК стала кав'ярня «Центральна», а після Першої світової війни клуб відновив свою діяльність у кав'ярні «De la Paix» на площі Міцкевича, 7, яка до війни звалася «Авеню». Саме у цій будівлі була знаменита цукерня та фабрика солодощів. А на другому поверсі розмістився ресторан «Авеню». З появою нових власників назва його змінилася на «Де ля Пе» (французькою — мир), а одночасно змінилася публіка — тепер сюди полюбилися приходити поети, художники, інтелігенція, шахісти. У радянський час ресторан отримав назву «Москва», з 1993 року — «Люкс», а тепер всі знають його як «Спліт».

«Шахові адреси» можна було знайти і в інших кав'ярнях міста, приміром, в «Американській» на початку вулиці Січових Стрільців чи «Севільї» на Пекарській, 2. Власники кав'ярень дозволяли шахістам збиратися у своїх володіннях, бо шахи викликали зацікавлення значного товариства, яке приходило подивитися на партії майстрів і залишало в касі за вечір добрі гроші.

До Львова часто приїжджали знані шахісти, які проводили сеанси одночасної гри, сприяючи подальшій популяризації древньої гри. Зокрема, чемпіон світу Олександр Альохін був у Львові 1928 року і провів сеанс у кав'ярні готелю «Жорж», де сенсаційно поступився

львівському майстрові Генрику Фрідману. Фрідман уже тоді був кращим шахістом у Львові, а 1935 року в складі збірної Польщі здобув бронзову нагороду Всесвітньої шахової олімпіади.

Замість кав'ярні —
«Динамо» і «Спартак»

У 30-ті роки минулого століття найвідомішими у Львові були дві адреси: кав'ярня «Рітц» на Січових Стрільців, 12 (після війни добре відома як ресторан «Фестивальний», у наші дні — «Пузата хата» або «Українські страви») та «Рома» на проспекті Шевченка, 25, де нині — кав'ярня «Академічна». У «Рітці» та поруч у готелі «Народна» на Костюшка (нині — управління митниці) збиралися переважно українські шахісти, а в «Ромі» — поляки. Тут панувала атмосфера зацікавлення грою, за партіями відомих маєстро спостерігали десятки прихильників, а багатші з них могли потім пригостити усе шахове товариство смачною вечерею. Про запеклий поєдинок (10х10) між українським ТУШ та польським ЛШК у приміщенні «Рітц», в якому українці несподівано виграли — 6:4, цікаво розповів керівник українського шахового товариства Євген Чучман у статті з книжки «Лев Туркевич», виданої у Торонто (Канада) 1965 року, але його розповідь зайняла би тут багато місця. Тому лише зауважу, що композитор і диригент Лев Туркевич був одним із кращих шахістів міста, навчався у Відні і теж відвідував «Централ»...

Із приходом «перших визволителів» шахова активність у кав'ярнях майже припинилася, всі організовані клуби розпустили. У газеті «Червоний штандарт» восени 1939 року можна було прочитати оголошення, що до їдальні «Офіцерської» на Пекарській, 1-Б, запрошують львівських шахістів для створення секцій при щойно організованих спортивних товариствах «Динамо» і «Спартак»... Епоха шахових кав'ярень минулася.

Іван ЯРЕМКО